

TOVERI
(THE COMRADE)

The organ of the Finnish workers in the Western States. The only Finnish Daily in the West. Published Daily, except Sunday, at Astoria, Oregon, by the Western Workers Publishing Society.

Office Seventh and Commercial St., Opposite Post Office.
Phone: Office 365, Editorial Dept 832
Post Office Address:
TOVERI, Box 99, Astoria, Ore.

EDITORIAL STAFF
Elio Sulkanen, Managing Editor, Solo Syyänen, Alex Sevo, Toivo A. Johnson, A. N. Koskela.

Entered as second-class mail matter July 18, 1912, at the Post Office at Astoria, Oregon, under the Act of March 3, 1879.

Rintama lajittuu

Buttessa, Mont., kirjotetaan meille:
"S. S. Järjestön organiseraaja Lauri Brusila oli puhumassa ja järjestämässä asioita t. k. 15 ja 20 pp. välisenä aikana Buttessa. Seurassa oli ette perustettiin S. S. Osasto sekä kaikki komiteat ja renkaat osastoon. Perustavassa kokouksessa yhtyi jäseniä kolmattakymmentä. Osasto puhetilaisuuksiin oli harvinaisen runsas.
"Autuomikunta perustettiin myöskin, joka tulee pitämään huolta vuoristovaltioiden osastojen edelleen järjestämisestä ja valistustyöstä. Autuomikuntaan tulivat toverit Emma Lantto, Herman Corby, Emil Wirta, Kaarlo Lantto, Johan Frankila, E. Rekola ja Verner Metsävainio. Luettelo alueeseen kuuluvista osastoista ja autuomikunnan työsuunnitelma julkaistaan heti. — Keskiköön Buttessa innostus."
Itsenäinen S. S. Järjestö tervehti ilolla Butten ja enemmän yhdyneiden Red Lodgen toverien uudelleen järjestämistä käyttämällä tunnetuista syistä kauan aikaa avoimena olleen rintamamiehenä "länsirintamalla". Niinkukaan kuin järjestöme oli vielä porvarillisuuteen yhä syvennyksellä vojoavan S.-puolueen yhteydessä, ei ollut suuriakaan toivoita saada Butten paljon kokeneita proletaareja joukkoomme. Käytännöllisen luokkastaistelun kovassa koulussa he olivat oppineet kättämään harhoiksi niin taloudellisen kuin valtiollisenkin opportunnismia, mikä nyt kirkkaana on selviämässä koko maailman köyhälistölle. He olivat oppineet tuntemaan keltaisen ammittuonionismia mädännäisyyden yhdellä puolen ja valtiollisen opportunnismia valheellisuuden toisella puolen eikä lähemmin kuin suomalaiset työläiset missään muualla. Näiden huomioiden synnyttämät katkerat pettymykset, ovat tuoneet sen kapinallisuuden buttelaisiin mikä siellä on tunnettu vanhoja ammattijärjestöjä ja sosialistipuoluetta kohtaan.
Olemme vakuuttettuja, että Butten toverit tietävät valittiansi. Nyt kun S. S. Järjestö

on lähtenyt taivaltaamaan oimtakaiselle, varmalle tielle, vapautuneena 2 internationaalinuomista harhakuvista, joissa Sosialistipuolue vielä rypee, tunnemme varmistu saavamme Butten toverit mukaamme ensiluokkaisina taistelijoina. Sosialistipuolueen yhteydessä emme olisi saaneet Butten tovereita mukaamme, ja senpätähden heidän liittymisensä riveihimme on merkittävä siveellinen voitto itsenäiselle järjestölle. Kannaustakoon tämä kaikkia tovereita luomaan lujaa, solidaarisrintamaa.

NOSKELAISLEHTIEN LOPUPUMATON RIKOKSELLISUUS

Nähdessään työtätekevään kansaluokkain yhä valtaisimmin parvin hylkäävän heidän mädän purtensa ja ihastuksella heittäytyvän uuden lahjomattoman perämiehen, Kolmannen Internationaalin, jo riittävästi koeteltuun johtoon, eivät 2 ja 2 ja puolen ("neljännen") internationaalin virkaheiton johtomiehet enää sattumaltaan jaksa pyysä kunniallisuuden rajakivaitelua, vaan astuvat yhä avonaiseen suoranaiseen rikokseen tielle. Julkeimpaan heittämissyyteen on heidän jahtinsa kohonnut siinä salakavalassa hyökkäyksessä, minkä toisen "internationaalin" muumio Bernstein on kaikkien maiden noskelaislehtien suuremmoisella myötävaikutuksella tehnyt Venäjän köyhälistövalloinnin presidenttiä, Leniniä vastaan. Bernstein näet on jälleen elvyttänyt eloon tuon vanhan ja vähintään sata kertaa kumotun valheen siitä, että Lenin olisi Saksan valtiolta saanut huimaavia summia harjoitukseen Venäjällä kiihoitusta Saksan eduksi.
"Lenin ja hänen toverinsa ovat todellakin saaneet keisarilliselta Saksalta suuria rahasummia. Sain sen selville jo joulukuun lopulla 1917. Annoin erään ystäväni kysyä asiaa henkilöiltä, jotka suhteittensa perusteella eri virastoihin tulisi olla selvillä siitä, ja sain vastauksen, joka vahvisti arveluni oikeaksi. Kuinka suuri kysymyksessä oleva summa oli ollut ja kuka tai kuka olivat välittäneet, siinä silloin käynnyn selville. Nyt olen saanut tietää luotettavalla taholla, että on kysymys suunnattomasta summasta, yli 50 miljoonasta kultamarkasta, siis niin suuresta summasta, että Lenin toverineen ei mitenkään ole voinut olla epätietoisia siitä mistä lähteistä rahat tulivat."
Tämän Bernsteinin säädettömän ilmiannon johdosta huomautta Suomen Sosialidemokraatti hillittömän vahingonolon vallassa.
"Tapaus sinänsä on erittäin valaiseva esimerkki bolshevikien ja taantumuksellisten po-

liittisestä kaksoismoralista, joka tässä niinkuin monessa muussaakin suhteessa on molemmilla samanlainen. Tässä Suomen Sosialidemokraatin edellälausuttu viisauus järkäsuun käännettynä. Joskin enää vain sosialidemokraatteja voidaan syyttää salakavalasta kaksoismoralista. Varsinaiset porvarit kun rehellisyydessä ovat heistä jo huimaavan matkan edellä.
M. Törmä.

BRINDELL JA GOMPER-SIN SOPUSOINTUOPPI

Vankilaan tuomitun "työväenjohtajan" Brindellin kohtaloa vuodattaa Samuel Gompers katkeria kyyneliä. Äijä parka valittelee sitä puolellisuutta millä työväenmiehiä kohtellaan. Eikä hän ole väärässä. Sillä Brindell ei ollut ainoa huijari, joka oli syyppä New Yorkin asunto-oloskandaaleihin. Hänestä tehtiin syntipukki toisten vapautuessa edevastuusta. Brindell ei joutunut syntipukiksi sentähden, että oli Brindell tai että häntä työväenjohtajana olisi porvariston taholta vihuttu, vaan hänen kustannuksellaan tahdottiin häväistä työväestöä, työväenliikettä ja työväenjärjestöjä. Hänhän oli suuren työväen järjestön tunnettu johtaja, edustan ainakin nimellisesti järjestetyillä työväkellä. Hänen porvarilliset kanssariikollisuensa, jotka Brindellistä olivat tehneet sen mikä hän oli — sillä ilman työnantajien myötävaikutusta ei Brindell olisi voinut laajaa kräftäystänsä harjoittamaan — hylkäsivät hänet, saadakseen työväenliikkeen hävistäytyksi ja huonoon valoon.

pia ja kovempia iskuja antaa kapitalisti sopusointuopille, niin että kohtapuolin ei sopusointuoppiin usko enää kukaan muu

JULISTUS SUOMEN JA MAILMAN KÖYHÄLISTÖLLE

Suomen Sosialistinen Työväenpuolue kääntyy Suomen luokkavankien puolesta kaikkien maiden työläisten puoleen, pyytien niitä ojentamaan auttava kätensä, jotta vankilanportit saataisiin aukkaamaan Suomen valtiollisille vangille.

Valkoisien Suomen vankilahelvetissä kituu vielä lukemaa määrää työväenluokan esitajiltoja ja monet sadat luokalleen ja vakuunnukseen uskolliset proletarit. Näissä kauhun ja kuoleman majoissa räkättävät ovat kääntyneet Suomen Työväenpuolueen puoleen laajalla julistuksella. Tässä julistuksessa, jossa he elivät vaadi armoa, vaan oikeutta ihmisinä ja vakuunnukseen uskollisina vankina, sanotaan Suomen Työmiehen mukaan m.m. seuraavaa:

Suomen työläisille!
Ei nykyisestä valtakunnasta eikä sen kätymisestä ole ihmisten ylevään aatteiden lippua kantamaan. Siheän voi miehet tarjota vain terve ja voimansa tietosuteen herännyt köyhälistö. Tämän tietäen osotammekin huotomme vain teille, rakkaat luokkatoverit. Vain te otatte valvoakseen, että ihmisyyden vaatimukset meihin, v. 1918 kapina-vankelthin nähdän saatetaan voimaa."

Vankilahelvetissä virevät kallit toverit!

Suomen työtätekövä luokka ei ole unhoittanut teitä, aatteellenne ja vakuunnuksellenne uskollista taistelutovereita. Meidän oikeudentuntomme on alkoja sitten sanonut: Auki vankilieriin portit, auki vankilain ovet, auki rajapuumit! Vapauten ja elämäkän saamamme te, kärsineet esitajiltoja ja uskolliset työläistoverit!
Me olemme olleet vielä heikkoja, meiltä on puuttanut kokoomusivapaus, sananvapaus, sanomalehdet, järjestäytymisvapaus, meitä on valottu ja meidän jäsenämme on hetetty ohranan luoliin ja vankiloihin.
Mutta niinkuin vankilanpiditukset eivät ole voineet repiä teidän riistamne parhaintaan, uskoa sosialismin voitoon, ei ole sitä meitäkään ankarimmatkaan valot voineet riistää, eikä työväenliikkeen sekaan pulpahtaneet herrat värennyksillään käsityksämme muutata. Sosialismiteotumiseen usko maamme työväenluokka kalkella voimallaan, sen puolesta se elää, kärsii ja taistelee.
Kallit toverit! Meidän siluamme polttaa teidän kärsimyksenne, joista ei näytä tulevan loppua. Teidän kykyänne ja rohkeuttanne kaappaamme. Siksi luopamme teidän vapautuksenne puolesta ponnistaa kaikkia voimamme ja käyttöä kaikkia keinoja.
Me käännymme
Suomen ja koko mailman köyhälistön puoleen
voidaksemme saada teidän huotonne kuuluvaksi ja teidän kärsimyksenne tunnetuksi, sekä luokkavhollisemme

kuin Gompers itse, joka kaikista iksuita huolimatta viimeiseen hengenveotonsa asti pysyy autuaassa opissaan.

Se oli järjetöntä luokkasortoa.

Sillemme ohit kulkevat ne pitkin työläisjoukot, joita komeentettiin kekaan ja vasempaan ja sen jälkeen ammittiin kuularuokilla ja kivillä reillä, ammittin läjittäin ammittuiksi, yhdeksi ruumiskassaksi tutkimatta.
"Oikeudenkäyntinne", niin, neito olivat lyhyitä ja mutkatonta. Vähä kysymys: "onko aseita?" tai "mitkä kätesi!" ja puolesta minuutissa otuomio valmis — kuolema! Olla julisten kysymyksessä valkohupatun vanhus tai työläistyttönen.

Vähäniinkin epäluulo tai ruokamaisen konnain ilmiänto riitti tuomaan kuoleman.
Se ei ollut taistelu asiaa puoltaa, se oli halpaista ihmisverien huumaantumisen hirvittösten jalopyhien, sivistyksellisten ja tiedollistien riennosta syryttetyjen puolesta. Nousivat ne, joilla paloi rinnassa rakkauden tuli herjattua, hyljättyä ja orjuttuja kohtaan. Nousivat ne, jotka havaitsivat, että asiantila yhteiskunnassa on mieleton ja että se tarvitsee järjelle ja ihmisyydelle perustavaa järjestelmää. Nousivat ne, joilla oli mjeuhun rinnassa ja aivoissa järjen rohkeus.
Syntyi taistelu entisen ja uuden yhteiskunnan välillä.
Tällaisessa yhteiskunnallisessa taistelussa on kukin määrättävä kantansa. Vain heikat, raukat ja onnenonkijat pilloutuivat ja pakettiin. Sorretut hävisivät. Hävisivät siksi, että heiltä puuttui yhtenäisyyttä ja asidenkäyttötaitoa, hävisivät siksi, että toisella puolella oli kansainväliset armeijat, saksalaiset, ruotsalaiset ja venäläiset sotaherrat.
Mutta on tappioita, jotka ovat voiton arvoisia, on voittoja, jotka ovat tappioitakin kohtalokkaampia.
Historian pyörä kulkee väijäämättömästi eteenpäin, syösten mennenään mahtavimmin voimat kadotuksen rotkoon.
Kun taistelu oli laannut, alkoi vireiset kostonviikot.
Rotkot ja kuopat täyttivät ammutuista tovereistamme. Tilapäiset vankileirit pakahutuivat vangituista työläisistä.
Me muistamme hyvin, kuinka toverimme vankileirillä saivat maata sateessa ja rapakoissa. Me muistamme, kuinka heitä kuusiin syyttämällä suomalaisille, kiidettyäseen heille polttavan janon. Muistamme kuinka he janoansa sammuttaukseen ryyppivät läntä lätköistä, joissa toiset pesivät haavojaan. Muistamme kuinka toverimme nalkinun kalvoivat vierhöttösvet narkurit mustalle mullalle, muistamme kuinka he pöyhivät tunkit esilesään kauranylvässä vilhovan nalkinun tukahdutusiksi. Ja me muistamme, kuinka toveritamme, heidän yrittäessään vankilakassarmien luokista saada edes siemauksen raistais ilmaa, ammittin vasten kasvoja tai pistimillä soitettiin.
Suomen vallassaoleva valkoinen

porvaristo! Teidän luokkakoostoon on ollut verinen, vertaistaan hirmumätön. Kieltämättä.
"Rikollisina" te rikkauden luokan ne kunnioittite ja tuomitsitte. Mutta laka ette tekään kunnioittaneet ja noudattaneet. Vanhoja lakikirjoja ne lehtii ette käänneleet silloinkaan kun kostotuomioita annoite.

Se oli järjetöntä luokkasortoa. Sillemme ohit kulkevat ne pitkin työläisjoukot, joita komeentettiin kekaan ja vasempaan ja sen jälkeen ammittiin kuularuokilla ja kivillä reillä, ammittin läjittäin ammittuiksi, yhdeksi ruumiskassaksi tutkimatta. "Oikeudenkäyntinne", niin, neito olivat lyhyitä ja mutkatonta. Vähä kysymys: "onko aseita?" tai "mitkä kätesi!" ja puolesta minuutissa otuomio valmis — kuolema! Olla julisten kysymyksessä valkohupatun vanhus tai työläistyttönen. Vähäniinkin epäluulo tai ruokamaisen konnain ilmiänto riitti tuomaan kuoleman. Se ei ollut taistelu asiaa puoltaa, se oli halpaista ihmisverien huumaantumisen hirvittösten jalopyhien, sivistyksellisten ja tiedollistien riennosta syryttetyjen puolesta. Nousivat ne, joilla paloi rinnassa rakkauden tuli herjattua, hyljättyä ja orjuttuja kohtaan. Nousivat ne, jotka havaitsivat, että asiantila yhteiskunnassa on mieleton ja että se tarvitsee järjelle ja ihmisyydelle perustavaa järjestelmää. Nousivat ne, joilla oli mjeuhun rinnassa ja aivoissa järjen rohkeus. Syntyi taistelu entisen ja uuden yhteiskunnan välillä. Tällaisessa yhteiskunnallisessa taistelussa on kukin määrättävä kantansa. Vain heikat, raukat ja onnenonkijat pilloutuivat ja pakettiin. Sorretut hävisivät. Hävisivät siksi, että heiltä puuttui yhtenäisyyttä ja asidenkäyttötaitoa, hävisivät siksi, että toisella puolella oli kansainväliset armeijat, saksalaiset, ruotsalaiset ja venäläiset sotaherrat. Mutta on tappioita, jotka ovat voiton arvoisia, on voittoja, jotka ovat tappioitakin kohtalokkaampia. Historian pyörä kulkee väijäämättömästi eteenpäin, syösten mennenään mahtavimmin voimat kadotuksen rotkoon. Kun taistelu oli laannut, alkoi vireiset kostonviikot. Rotkot ja kuopat täyttivät ammutuista tovereistamme. Tilapäiset vankileirit pakahutuivat vangituista työläisistä. Me muistamme hyvin, kuinka toverimme vankileirillä saivat maata sateessa ja rapakoissa. Me muistamme, kuinka heitä kuusiin syyttämällä suomalaisille, kiidettyäseen heille polttavan janon. Muistamme kuinka he janoansa sammuttaukseen ryyppivät läntä lätköistä, joissa toiset pesivät haavojaan. Muistamme kuinka toverimme nalkinun kalvoivat vierhöttösvet narkurit mustalle mullalle, muistamme kuinka he pöyhivät tunkit esilesään kauranylvässä vilhovan nalkinun tukahdutusiksi. Ja me muistamme, kuinka toveritamme, heidän yrittäessään vankilakassarmien luokista saada edes siemauksen raistais ilmaa, ammittin vasten kasvoja tai pistimillä soitettiin. Suomen vallassaoleva valkoinen Avatkaa vankileirinne portit, vo

IMPERIALISTISEN PUOLAN PERIKATO

Olemme viime aikoina nähneet runsaasti porvarilehtien — etenkin sosialidemokraattien — synkin värin maalauksia kuvauksia Neuvosto-Venäjän kurjista oloista. Tiedämme niiden lähteneen parjauksalusta. Totuus on, että todellista toivotonta kurjuutta tavataan useissa imperiaalistien astinlautanaa käyttävissä maissa, kuten Puolassa, jonka oloista amerikalainen lääkäri James A. Honej on antanut kuvauksen "The Nation" lehdessä. Honej palveli Puolan armeijassa terveydenhoitonasatona Neuvosto-Venäjää vastaan käydyin sodan aikana. Kirjotus on seuraava:
Suurin "paikka", jonka diplomaattiset kirurgit ovat asettaneet pirston ja jälleen uudelleen muodostettu Euroopan "kasvohiin", kantaa nimeä Puola. Kymmenen vuotta — taikka lyhempien aika — sitten sitä ei näkynyt Euroopan kartalla. Puola, leiviten kuin magneetti keski-Europan pohjoisosassa, kaipa kalastele sen uluetta koskettamaan Itämeren, uloten idässä Venäjälle ja lännessä Saksan alueelle, on tuskin muuta kuin kaksi dimensionia omava valtio. Se nähdään nykyään väliaikaisilla kartoilta, joita laittaessa on tehty yritys toteuttaa romanttinen unelma, minkä aikamme valtiomiestäto on katsonut välttämättömäksi, — se on militaaristen kartanpiirtäjain luomus, karsallinen "aukon täyte". 20-nnen vuosisadan Puolassa on vähän kansakunnasta jätellä. On traagillista pilaa puhua siitä tasavaltana taikka demokraatiana. Niinkutsuttu hallitus Varsovassa tuskin toimii. Ollen mutautaman ajastaan vuosisatoja jä-

selvasanaisuuden ja suorasukaisuuden puutteen takia. Ei tee eroa osatateko, myytekö vai annatko heille jotakin ilmaiseksi; aina teillä on vastassanne sama väsyttävä, kanaan jatkuva keskustelu ja viivytys.

Minuulla on ollut epämiellyttäviä tehtäviä uudelleen ja yhä uudelleen tarjota Puolalle vapaasti avustusta miesten ja tarpeiden muodossa kriisin aikana, jolloin jo päivänkin viivytys merkisi kuolemaa useille sotilaille, mutta silloin aina ilmeni kaikkein vaikeimmista esteistä tielle, joten avunantopuuhista oli lopullisesti luovuttava. Silloin kun bolshevikit jyrkkäivät Puolaan amerikalaiset tarjoutuivat liittämään kuntuon viisi senttiä päivää, mutta minikälisellä tuoksella? Oli tarpeellista saada, ei vähemmän kuin viidentoista eri departementin johtajan hyväksymisen suunitelmalle sen jälkeen kun kulkulaitosministeri ja armeijan ylipäällikkö olivat sen hyväksyneet. Ja tämä tapahtui aikansa, jolloin sotilaita kuoli sadottain taistelussa saamiinsa haavoihin ja tauteihin hoidon ja lääkkeettömyyden puutteen takia. Tämä hyvällä tavalla kuvaus puolalaisten tapaa hoitaa asioita.
Minä olin Puolassa silloin kun venäläiset hyökkäsivät sinne. Olin Minskissä tuon kaupungin ollessa tulessa ja puolalaisten siitä kirjellisesti evakuoitua. Mutta yksinpä tuolakaan hetkellä, jolloin oli koko kaupunki uhaamassa suuri vaara, kaupunkin viranomaiset eivät näyttäneet viiksineuvon pyrkivän toimimaan tilanteen vaatimalla tavalla. Minä olin Vilnassa kun venäläiset joukot olivat vain 8 kilometrin päässä kooliiseen ja kun sotilaspatruillon tiedotettiin katalkeeseen yhden Varsovaan johtavista valtateistä, ja samanaikaisesti järjestyksen puole oli nähtävänä siltä. Rautatieviranomaiset eivät olleet ryhtyneet minkäänlaisiin toimiin avustuksen antamiseksi sieltä siirre-

tässä pois suurta sotilassairaala. Kaikkien departementtien täydellinen kykenemättömyys toimia kriisin edellyttämällä tavalla teki tuskaustava vaikutuksen. Minkäänlaisia suunnitelmia ei oltu tehty haavottuneiden hoitamista varten. Useat heistä joutuivat olemaan matkalla Varsovaan yhdeksäkkin päivää. Juuri tuohon aikaan ilmeni rippula sotilaisin, synnä siihen ollen lääketieteellisen hoidon puute, ja siihen kuoli suunnaton määrä sotilaita. Varsovaan saapui yhtämittain Junia, kukin käsittäen kymmeniä umpinaisia vauruja, joissa kussakin oli vähintään viisitoista sairasta ja haavottunutta sotilasta mitkä likkaisissa oloissa. Matkalla rintamalla Varsovaan he eivät saaneet minkäänlaisia hoitoa osakseen. Kuolleivat vireivät noissa vauruissa sairaiden ja haavottuneiden joukossa, löyhkän niissä ollessa kuvaamattoman. Mutta viranomaisia Varsovaas eivät näyttäneet liikututtavan niiden nuorukaisten kärsimykset. Useiden viikkojen aikana hallitukselle tehdyn pyynnön, samoin kuin hartaat ja kilkkeät avuntarjouksetkin kakuivat kuorille korville, sillä viranomaiset pysyivät kylminä, ei alohtaan kertomuksia kuultuaan tuosta kurjuudesta, vaan vieläpä sitä itse nähdessäänkin.

Vain sengein harvojen tapasin haavottuneita upseereja rautateisemillä ja vielä harvemmin ulompina olevilla seuduilla ja lähellä rintamaa. Kaikkialla valitettiin sitä, että upseerit johtivat joukko-osastojaan kelvottomasti ja että sotilaita pidettiin huonoina huoltia. Mutta kaupungissa, kuten esimerkiksi Varsovaassa ja Krakussa, oli upseereja enemmän kuin niissä oli sotilaita. Krakau on tullut kuuluisaksi nuorista aatelmiehista muodostetun ratsuväkirykmentin päikortteenia, joka rykmentti muodostettiin sillä nimenomaisella ym-

määräyksellä, että sitä ei lähetetä rintamalle. Kuitenkin se on juuri tuo luokka, joka edustaa shaovinismia Puolassa.

Oli yleisesti tunnettu asia, että parhaat rykmentit tulivat Posensista, missä on suuri prosentti teutoneja ja että talonpojat muodostavat Puolan armeijan keskirangan. Kun puolalainen talonpoika taisteli, niin hän taisteli rohroollisesti; mutta persoonallisten havaintojen perusteella yön saanoa, että milloin hän juoksi pakoan, hän myöskin juoksi hyvin. Kahdeksan viikkoa kestäneen kilkeän taistelun ja venäläisen armeijan nopean etenemisen aikana tehdyt havainnot osoittavat, että puolalaiset joukot eivät voi pysyä taistelukunnossa kärsittäään useampia tappioita yhtämitta, vaan että niiltä pian katoaa taisteluinto. Varsovan pelastamisen teki mahdolliseksi uuden, suureksi osaksi vanhoista miehistä kokoonpanun armeijan muodostaminen, ranskalaiset upseerit ja ranskalainen ylin johto, mutta ennen kaikkea se seikka, että venäläiset etujoukot etenivät liian nopeasti — eikä siinä suinkaan ollut minkäänlaisena tekijänä taistelunnon palautuminen miesten keskuudessa.

Puolalaisten talonpoika kyläkin oma patriottisina sanan siinä merkityksessä, että hän on kilintynyt maanpalaaseen, jolla hän on kasvanut, mutta päättään hänen usein julkaissuun mistaan mielipiteistä ja käyttäytymisestäään yleensä, taistelemisen hänele on vain määräysten tottelomista. Muiden aatelmies, suuren maatilain omistaja sanoi minulle, että talonpoika, ollen hänen omaisuuttaan, tekee kuten hänen käsketään tehdä, eikä hänellä ole oikeutta toimia itsenäisesti. Kaikki nämä seikat vahvistavat todeksi minun omaksunani mielipitettä, että Puola on uudelleen saattanut mainetta sotilaiden ja pat-

riottien maana vain teoriassa eikä käytännössä. Kurjuutta on nähtävissä kansanjoukkojen keskuudessa kaikkialla. Joutuapa oikein ihmettelämään, että mitä on elämällä heille tarjottavana niin houkuttelevaa, joka saa heidät jatkamaan olemassaolonsa; vaiko onko ällislyysisä niin alhaalla tasolla vielä heidän keskuudessaan, että he eivät käsitä missä määrin he ovat penilappuolista ahmuriin sydämentörmässä peissa.

Missä on tavattavissa valistuneisuutta kansanjoukkojen keskuudessa, niin se ilmenee syvän epäluottamuksen muodossa hallitusta sekä niiltä tuntemattomilta voimilta kohtaan, jotka näytmättä ohjaavaan Puolan kohtaloa. Voidaan sanoa Puolan epäonnistumiseen synny olevan suureksi osaksi tuon hyvin oikeutetun epäluottamuksen. Ja ainoin mitä vallassaolevat ovat tehneet kansallisen yhtenäisyyden alkansaamiseksi, on propagandan harjoittaminen, joka ilmenekse mihdossa taikka toisessa kaikkialla maassa. Huomattavimmissa muodossa esiintyy tuo propaganda todenkäyttösi kirkkasvärissä suurissa kuvissa, joissa kuvataan niitä kamalia bolshevistisia kahuja, joista Puolakin muka joutuis kärsimään, jos sen kansalaiset eivät nopeasti riennä sitä puolustamaan. Jokseenkin kaikissa tuollaisissa kuvissa ja filmotulapissa on kirjotus, jossa kiitohetusa kansalaisia liittymään armeijaa, mutta millään tavalla ei niissä vedota talonpojan patriottismiin eikä rakkauteen Puola kohtaan. Yksinpä hänenkin yksinkertanen järkensä käsittää sen olevan enemmän tai vähemmän käsitettämätöntä, että venäläinen talonpoika, joka ennen sotea ja vielä sodan aikainakin työestettiin rinnan hänen kanssaan, talka venäläisen sotavanki, — joita on kaikkialla Puolassa — voisi olla sellainen kamala olo, joks hänet on

noissa kautta maan leivittyästä kutsua kuvattui. Puolalaisia talonpojan myöskin yhtämitta meni Venäjälle ja toisia palasi sieltä, ilman että heillä oli millään tavalla häiritty, ja näitä seikka kumosi sen mitä heidän oli sanonut muka saavan Puolan kansan odottaa, jos venäläiset toikteisivat Puolaan. Venäjän ja Puolan talonpoikien välillä kun ei ollut jyrkkää rajaa, heidän elinolosuhteensa ovat pääaslaassa samanlaisia ja heillä valkeuskasaan kun ei rajalla ollut juuri ensinkään, niin on selvää, että heidän välillään ei ole peritytyksiä viiolle kohtaan. Puolalaiset keskuudessa myöskin yleisesti, ja jätettiin maan eteliosassa, tiedettiin että Denikinin johtamat joukot kärsivät jottavia yhtä raaकोja julmuuksia Neuvostojoukkoihin, yhti hyvin ystävään kuin vihollisiansankin Venäjän juuri vähäi ennenkuin kotoon Puolan välinen alustava rauhanneuvoston allekirjotettiin, kaikkialla he tietejoa Wranegin joukkojen harjoittamista julmuuksista. Ja niiltä palautituksen harjoittama propaganda kiikin tehotomaksi.

Puolan nykyisestä kurjasta aseentapeta ei voida syyttää luontoa. Yhtämittainen sodankäynti ja maan heikentäminen ovat syynä siihen, että he joutua ja tautajeja on nähtävänä kaikkialla. Orpojen lukumäärä kaupungeissa on hämmästyttävän suuri. Niillä siikkavimpia näkyä mitä muiden koskaan toivoa näkeväni, oli kukaan kymmenen tuhannen orpolapsien Varsovaas heinäkkuun 4 päivän olleeseenpanema kulkue, jossa oli useita pien tyttöjen ja poikien joukkoja, niinkin pieniä lapsia, että joutua pääsivät käveleämään. Vaikka Puolan tulevaisuus riippuukin sen heikentämisestä, niin siitä huolimatta hälyttävää vähemmän heistä kuin alieista. Jolleivät nuo lapset olisi o-